

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (46)

Вінниця, 2024

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 9 від 18 квітня 2024 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(46) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2024. 170с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2024

ЗМІСТ

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ «Зберігаючи традиції крізь віки».....	5
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, Вінниця влітку 1943 року.	8

ДОСЛІДЖЕННЯ З ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БЕЛЯЄВ ПАВЛО, New Zealand English as a distinct first-language variety of the English language.....	15
KYLYVNYK VICTORIA, KOLIESNIKOVA IVANNA, Numeral and its peculiarities in modern English.....	18
КУШНІР АЛІНА, КОСА ЄЛИЗАВЕТА, Cockney dialect in the formation of the image and identity Adele.	23
КУШНІР АЛІНА, КРИВЕНКО ЮЛІЯ, The Scottish English accent in the film «BRAVE HEART».....	29
КУШНІР АЛІНА, СЛЮСАР МАРИНА, The role of word stress in the English language.....	32
КУШНІР АЛІНА, ПІДВИСОЦЬКА ХРИСТИНА, The importance of English as a global language.....	36
LEBED YULIIA, KYLYVNYK VICTORIA, TURCHYN TETIANA, Integrated lesson of the language-literary course and its functions.	39
КУШНІР АЛІНА, ТИМОШЕНКО ВАДИМ, The main factors of influence on Canadian English formation.	43
КИЛИВНИК ВІКТОРІЯ, ВАРИЧ АННА, Аналіз синонімічних рядів прикметників, що позначають людські якості героїв роману Дж.Остін «Гордість та упередження». Стилiстична функція таких прикметників.	47
ЗІНЧЕНКО СНІЖАНА, Вербалізація концепту HOME/HOUSE в романі «Гордість і упередження» Джейн Остін.....	50
МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ПАНЧЕНКО МИРОСЛАВА, Відображення сучасних реалій у лексичному складі англійської мови.	51
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, СОЛДАТОВА ВІКТОРІЯ, Топоніми війни: дерусифікація українських географічних назв.	55

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕТОДИК ТА ПРАКТИК НАВЧАННЯ

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КОРНІЄЦЬ ЛІЛІЯ, Казкотерапія як метод розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	59
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ДЗЮБА ТЕТЯНА, Теоретичні аспекти й сучасні підходи до формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови.....	62
МАЗУР ТЕРЕЗА, Сучасні підходи до формування пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів.	65
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, МУКОСЄЄВА АЛЬОНА, Етапи формування іншомовної лексичної компетентності.	71
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ВАСИЛЕНКО ЮЛІЯ, Активна пошукова діяльність у процесі виконання творчих завдань під час вивчення ліричних творів на уроках української мови як запорука ефективного розвитку мовлення та мислення здобувачів початкової освіти.	76
СОРОЧАН АЛІНА, ГЛУХЕНЬКА ВІКТОРІЯ, Можливості використання штучного інтелекту на уроках зарубіжної літератури.	81
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, ПОЛІЩУК ІННА , Web-квести як засіб підвищення мотивації учнів в умовах дистанційного навчання.	86

СОРОЧАН АЛІНА, ІЛЬЧЕНКО АНЖЕЛА, Читання як стратегія: досвід філологічного факультету КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».....	91
---	-----------

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ТВЕРДОХЛІБ НАТАЛІЯ, МОРОЗ ДАРИНА, Виховні можливості фольклору у моральному вихованні учнів початкових класів.	99
ХОМІЩЬКА НАТАЛІЯ, ПШЕНИЧУК НАТАЛІЯ, Естетичне виховання дітей засобами образотворчої діяльності.	103
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ГУЗОВСЬКА СОФІЯ, Шляхи розвитку фантазії та мислення здобувачів початкової освіти на уроках української мови.	106
ТОКАР ЛЮБОВ, КОЛЬЧЕНКО МАРІЯ, Українська народна іграшка як засіб сучасного виховання дітей раннього та дошкільного віку.	110
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, Особливості музичного заняття з основ музичного інструменту у ВНЗ.	112
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, МІНОВА ЄЛИЗАВЕТА, КОЗАКЕВИЧ АНАСТАСІЯ, З досвіду впровадження «Методичних рекомендацій щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах освіти України».	117
ТОКАР ЛЮБОВ, ПИЛЯВЕЦЬ ТЕТЯНА, Засоби казки як закономірності морального виховання дітей раннього та передшкільного віку.	120
ФЕДОРЧУК СВІТЛАНА, Громадянське виховання засобами музики як важливий компонент сучасної системи освіти в Україні.....	124
МЕЛЬНИК ГАЛИНА, ЦВИК СОФІЯ, Творча діяльність дошкільників як засіб формування музичних здібностей.	128
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ГУМЕНЮК ІРИНА, Сензитивні періоди розвитку дитини та їх вплив на всебічний розвиток дитини. Проблематика раннього білінгвізму.	132
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ХИЖУК НАТАЛІЯ, Вплив сімейного середовища на розвиток дитини.	140
ЧОРНА НАТАЛІЯ, КОВАЛЬЧУК ЛЕСЯ, Розвиток образного мислення школярів засобами сприймання та інтерпретації музичних творів.	145

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БАБІЙ АЛЛА, Активізація креативних якостей здобувачів освіти у процесі вивчення літератури (на прикладі аналізу роману І. Багряного «Тигролови»).	150
ВАСИЛЕВИЧ ІННА, Стилїстика дієслівної метафори в поезії Олександра Олеся.	154
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, Особливості різних видів рецензій як провідного жанру сучасної літературної критики.	157
МОВЧАН ЛАРИСА, ГОРДІЄНКО ВІТАЛІЙ, Культуро-специфічна лексика та художній текст.	161

РЕЗУЛЬТАТИ IV-ГО РЕГІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ ЕСЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ «Podilia Thinks Global»	165
--	------------

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»...171	
---	--

СТИЛІСТИКА ДІЄСЛІВНОЇ МЕТАФОРИ

В ПОЕЗІЇ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

УДК 821.161.2.09 Олесь:81'373.612.2

ВАСИЛЕВИЧ ІННА,

*спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Анотація: У статті досліджено стилістику дієслівної метафори у поезії Олександра Олеся. Індивідуально-авторські метафори поета значно розширюють образне вживання та образну семантику дієслівної лексики і саме в них відображаються найхарактерніші ознаки його стилю. Розглянуто майстерність Олександра Олеся у використанні метафоричних засобів художнього вислову.

Ключові слова: дієслівна метафора, стилістика, троп, семантика, лінгвістика.

Постановка проблеми. Поетична мова виділяється своєрідністю та експресивністю, образністю та виразністю. В порівнянні з іншими мовними сферами вона найповніше та найяскравіше втілює естетичну функцію, відображаючи особливий спосіб сприйняття світу. В ній проявляється індивідуально-авторське розуміння дійсності та усвідомлення світу через творче пізнання, а також вплив історико-культурної епохи та інших факторів.

Мовлення в усній розмові має брати за зразок мову художньої літератури, яка відрізняється використанням вишуканих художніх висловів, фразеологізмів, образів, думок, різноманітних тропів та інших прекрасних словесних образів.

Стан дослідження проблеми. Серед вітчизняних лінгвістів значний внесок у вивчення мови і стилю окремого автора зробили І. Білодід, Л. Дударенко, Л. Кравець, Л. Пустовіт, О. Семенюк, Л. Ставицька, Н. Сологуб, Л. Савченко, О. Жолдак, О. Кузьміна, Н. Ніжинська, Н. Зінченко та ін.

Дослідження ідіостилу Олександра Олеся, якого можна вважати поетом-ліриком, відповідає одній з сучасних тенденцій лінгвістики. Вибір цієї теми обумовлений природою поетичної творчості митця та відображає його особливе художнє мислення.

Олександр Олесь виявив велику майстерність у використанні метафоричних засобів у своїй поезії. Його метафори переходять за межі звичайних порівнянь і образів, часто зливаючись з ними. Можна сказати, що у творчості поета-лірика порівняння та образи часто виконують функції метафор.

Мета статті – дослідити та охарактеризувати стилістику дієслівної метафори у поезії Олександра Олеся.

Виклад основного матеріалу. Творчість кожного поета призводить до збагачення словника поетичної мови. Це може включати розвиток значень вже існуючих слів, створення нових лексичних одиниць або розширення лексичної сполучуваності. Через це відображається індивідуальне бачення та сприйняття світу кожним поетом.

Поетична спадщина Олександра Олеся, видатного українського письменника початку ХХ століття, є предметом особливої уваги як літературознавців, так і мовознавців. Метафора стала одним з найвиразніших мовних інструментів, який допомагає поетам передати свій особистий світогляд та сприйняття світу у своїх поезіях. Метафори, використані поетом у своїй поезії, не лише допомогли йому створити власний поетичний світ, а й значно збагатити словник поетичної мови першої половини ХХ століття. Вони розширили образне вживання та образну семантику дієслівної лексики.

Спорідненість Олександра Олеся із символістами виявляється в музикальній виразності слова і в розумінні його мелодійності та надзвичайної плавності. «Особливу майстерність виявив український лірик, – як зазначав М. Неврлий у монографії «Олександр Олесь. Життя і творчість», – у підборі образів... Саме в них – уся сила чару його поезії. Олесеві

образи вдало поєднують чуттєвий і розумовий елемент творчості, візуальну й акустичну сторони в одне ціле та створюють поетичний малюнок, який конденсує настрій і думку автора» [4].

Метафора відіграє ключову роль у стилістичній та семантико-граматичній системі мови і привертає увагу широкого кола фахівців, які аналізують це явище у різних сферах: філософії, естетиці, літературі, психології, соціології, лінгвістиці. Це пояснюється, з одного боку, значною виразною потужністю метафори, а з іншого – складністю її семантичної структури.

Літературознавчий словник-довідник метафору подає як троп поетичного мовлення. У метафорі певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю. Тут знаходимо, що метафора не може бути «скороченим» порівнянням, тому посідає синтаксичне місце, призначене для предиката. Це – перехід інтуїтивного осяяння у сферу раціональних понять. І чим далі містяться один від одного протиставні розряди об'єктів, тим яскравіша метафора, яка прагне, на відміну від символу, зосередитися в образній оболонці [3, с. 444].

Лінгвісти намагались дістатися суті метафори, дослідити її природу і механізми, розглядаючи метафору під різними кутами зору [2]. Одним з напрямків її дослідження є встановлення різних видів метафор залежно від частини мови. Дієслівна метафора – це стилістична фігура, за допомогою якої виражається процесуальна ознака предмета. Дієслово виражає рух явища, його процесуальність, змінність, активність, що може трансформувати реальність, відповідно до аналогій з іншими діями, процесами або станами.

Аналізуючи поезії Олександра Олеся, було встановлено, що автор використовує різні види дієслівної метафори. Особливо майстерно поет послуговується антропоморфізмом, тобто перенесенням властивостей людини на неживий предмет або ж навпаки, – властивостей неживого предмету на людину.

Поетичний стиль ліричного поета виділяється завдяки особливостям іменних та дієслівних метафор, насиченості кольорами, виразно-емоційним відтінком образів та неочікуваним тлумаченням повсякденних явищ. Велика кількість метафор в Олександра Олеся індивідуально-авторські, хоча і наявні стерті, або загальномовні метафори. До стертих можна віднести такі дієслівні метафори: *серце ожило, серце радіє, хмароньки пливли, чуття умерли, вітер шепотів, сонце встало, трави шелестять* та ін. Індивідуально-авторські метафори представлені у поезіях значно ширше. Наприклад, *серце налилося гнівом, вітер плавав, вітер спав, сонце прощалося, море марить, усмішки горять, рани замовкли, солов'ї плачуть, день вмирав, сонце згасло, ніч вартує*.

Дієслівна метафора у поезії Олександра Олеся представлена надзвичайно і різнопланово. Кожним віршем поет розкриває перед читачем нові глибини свого багатого метафоричного світу, де він майстерно експлуатує звуки та кольори слова, кожного разу представляючи його у новому контексті змісту та форми.

Митець у своїх поетичних творах неодноразово звертається до атмосферних явищ, природних об'єктів, поетизуючи їх, метафорично зображає стан довкілля, що є відтворенням стану душі ліричного героя. Наприклад, сполучення лексики *вітер* з дієсловами різних лексико-семантичних груп (психоемоційний стан, рух, поведінка, звучання тощо) метафорично увиразнює зображення цієї стихії в поезії Олександра Олеся. Так, *вітер віє, навіває срібні сніги, навіває злотні мрії, то замовкне, то заграє, то всміхнеться, то зітхне, грає, мліє, плаче, мріє, не в'яне в журбі, конав і горів, а потім поволі повивсь, полетів, ледве диха, на дудці тихо грає, проходим серце крає, журиться, і шаліє, і сміється, шепоче, носить, літає, топче луки і поля, у сурми загуде, до лану припаде, б'ється пташкою об скло, скаржиться, стихне й знову зариде...*

[Вітер] *Хай нудьгує, Хай сумує,
Слід покинутий цілує,
Грає, плаче, віє, мріє
І піснями землю гріє.
Хай зітхає, хай кохає
І надію колихає* (1, с. 178).

Варто зауважити, що використання того самого дієслова для метафоризації різних явищ може профілювати різні властивості описуваних об'єктів. Так, метафора *хмари плачуть* вербалізує візуальне сприйняття явища природи (іде дощ), а метафора *вітер плаче* – акустичне (шум вітру, що нагадує плач). Пор.:

*І стали тихо плакати
Дві хмароньки ясні,
І сльози їхні падали,
Сріблясті і рясні* (1, с.93).
*А ранок стрівав їх холодним дощем,
І плакав десь вітер в саду за кущем...*

Відомо, що *світло* в нашій повсякденній свідомості співвідноситься із субстанцією, що знаходить підтвердження в традиційних мовних метафорах *залитий світлом, потік світла, світло ллється*. На основі перенесення ознак «сонце–вода» виникає метафора, яка знаходить утілення в ряді традиційних й індивідуально-авторських словесних поетичних образів у художніх текстах О. Олеся. В образах: *В сонці купається поле* (1, с. 55); *Там, в ясній сторонці, / Де не знали ми з людьми, / Там, де ниви тонуть в сонці, / І тонули в сонці ми...* (1, с. 614); *Не набігаюсь до ночі, / Не надихаюсь за день, / Не нап'юсь уволю сонця, / Вітру, пахоців, пісень ...* (1, с. 534) асоціативне зближення сонця з водою виражене поєднанням лексеми *сонце* з дієсловами *купатися, тонутти, пити*, які мають у своєму складі сему «вода». Лексема *сонце* вживається в нормативному переносному метонімічному значенні: «світло й тепло, що випромінюється цим світилом». В останньому прикладі лексема *сонце*, окрім уже згаданих значень «світло», «тепло», має додаткове контекстуальне значення «життєдайна енергія».

Досить колоритно автор змальовує *море* у поезіях, використовуючи антропоморфні метафоризовані дієслова та зооморфні мовні одиниці (переважно це дієслова звучання):

*Море стогне, плеще, грає,
Береги гранітні крає,
І кричить, і в білій піні
Сріблить, білить хвилі сині!* (1, с. 177).

У метафоричному функціонуванні дієслів фіксуємо випадки перенесення ознак і властивостей предметів рослинного світу на живі істоти:

*Хай її молодість квітне, співає, –
Молодість в віку, – що в року весна* (1, с. 66).
Серце мліє, серце в'яне...
Вернешся ти – і тебе не пізнають:
Личко зів'яло.. на віях роса... (1, с. 259).
Серце сохне... умира...
Серце з щастя завмира! (1, с. 574).

Переносне вживання таких дієслів дає змогу образно, з більшою експресивністю схарактеризувати фізичний і психоемоційний стан осіб, його зовнішній вияв за подібністю до певних природних явищ і процесів.

Висновки. Отже, метафорична образність у творах Олександра Олеся відіграє принципово важливу роль у всіх аспектах стилю поета – функціональному, емоційному,

діалогічному, потенційному (що веде у підтекст), композиційному, сюжетотворчому. Митець завдяки метафорі не просто створив свій власний поетичний світ, але також збагатив словник поетичної мови першої половини ХХ століття, значно розширивши вживання образів та семантику дієслівних метафор.

Олександр Олесь був майстром поетичного слова, і це ще раз знаходить підтвердження в його майстерному вживанні дієслівної метафори.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Олесь О. Твори : в 2 т. / упоряд., авт. передм. та приміт. Р. П. Радишевський. Київ : Дніпро, 1990. Т. 1 : Поетичні твори. Лірика. Поза збірками. З неопублікованого. Сатира. 1990. 959 с.
- 2.Кравець Л. В. Метафора в системі тропів. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2010. № 13. С. 2-5.
- 3.Літературознавчий словник-довідник / за ред.: Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів. Київ : «Академія», 2007. 452 с.
- 4.Неврий М. Олександр Олесь: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1994. 171с.

*Стаття надійшла до редакції
06 лютого 2024 р.*

ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ РЕЦЕНЗІЙ ЯК ПРОВІДНОГО ЖАНРУ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

УДК 821.161.2.09

ПОХИЛЮК ОЛЕНА,

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Abstract: *The article discusses different interpretations of the concept of review as a genre of literary criticism, highlights its main features, analyzes different approaches to the classification of reviews, describes in detail the features of informational and analytical varieties of reviews*

Key words: *review, review-annotation, review-remark, review-feuilleton, review – open letter, review – review article.*

Постановка проблеми. Нині багато літературно-критичних жанрів переживають кризу. Зникають із періодичних видань розлогі памфлети, поступово відходять на задній план розгорнуті аналітичні критичні міркування, звільняючи місце для невеликих заміток та коротких інтерв'ю. Причин для цього дуже багато, і одна з них – нестача вільного часу для читання, сприйняття та детального аналізу великих об'ємів інформації.

Оскільки завданням літературної критики завжди було виховувати високі ідеали та естетичні літературні смаки в суспільстві, ця царина творчості є надзвичайно важливою, тому питання стану тональності та міри літературної критики, а також жанрові особливості сучасних літературно-критичних праць у періодиці є надзвичайно актуальним.

Стан дослідження проблеми. Ця тема неодноразово досліджувалася та висвітлювалася видатними вченими-літературознавцями та представниками української журналістики. Серед дослідників, які зробили вагомий внесок у цю галузь науки, можна назвати імена В. Здоровеги, О. Кузнецової, К. Кузьменко, М. Черпахової, А. Москаленка, В. Шкляра, Д. Прилюка, Д. Харамурзи та ін. Але з плином часу тональність та міра літературної критики, а також жанрово-стильові особливості літературно-критичних статей змінюються, тому треба постійно слідкувати за їх розвитком.

Мета дослідження – описати жанрові особливості літературно-критичних рецензій, обґрунтувати класифікацію рецензій на основі ступеня вияву рівня критики в них.